

Kuşak ve Yol Girişimi Kapsamında Çin'in Nijerya'da Yaptığı Yatırımların Sosyoekonomik Etkilerinin Değerlendirilmesi

LYDIA ALHASSAN *

Yüksek Lisans Öğrencisi
Şanghay Üniversitesi Liberal Sanatlar Koleji

**Lydia Alhassan, Çin'in Şanghay Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler üzerine yüksek lisans yapmaktadır. Nijerya'da Afe Babalola Üniversitesi'nden uluslararası ilişkiler ve diplomasi alanında lisans derecesine sahip olan Lydia, çalışmalarında özellikle Afrika çalışmaları ve barış ile güvenlik konularına yoğunlaşmaktadır. Nijerya'da önemli kuruluşlarda gerçekleştirdiği stajlar ve çalıştığı tam zamanlı işlerde kapsamlı bir pratik deneyim kazanmıştır. Nijerya Federal Havaalanları İdaresi, İçişleri Bakanlığı ve Petrol Eşitleme Fonu'nda görevlerde bulunmuş, iç göçmen kampında gönüllü olarak çalışmalar gerçekleştirmiştir.*

E-posta: bennynuel101@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3937-9169>

Geliş Tarihi: 16.11.2023

Kabul Tarihi: 28.1.2024

Atf: Alhassan, L. (2024). Kuşak ve Yol Girişimi Kapsamında Çin'in Nijerya'da Yaptığı Yatırımların Sosyoekonomik Etkilerinin Değerlendirilmesi. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 5(2), 192-209.

ÖZ

Bu makalede, Çin'in Nijeryadaki yatırımlarının sosyoekonomik etkilerinin incelenmesi hedeflenmektedir. Özellikle bu yatırımların Nijerya ekonomisi üzerindeki uzun vadeli etkinliklerine yoğunlaşılacaktır. Ayrıca, Çin'in küresel ekonomik genişlemesinin Çin-Nijerya ilişkileri ve ayrı ayrı her ülke için muhtemel sonuçlarını anlamaya yönelik mevcut literatüre katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Nijerya, enerji, ulaştırma ve telekomünikasyon projeleri dahil olmak üzere, Çin finansmanından büyük faydalar sağlamış bir ülkedir. Kuşak ve Yol Girişimi'ne (KYG) yoğun ilgi gösteren ve bu sayede önemli yatırımlar çeken ülkelerden biridir. Gelişmekte olan ve Afrika'nın en büyük ülkesi olan Nijerya'nın, ekonomik büyüme ve bölgesel bütünleşme adına KYG fırsatlarından yararlanırken, ulusal çıkarlarını koruyup egemenliğini sürdürmesi önemlidir. Bununla birlikte, Çin yatırımlarının sağladığı teknoloji transferi ve diğer faydalar ile toplumsal kalkınma arasında denge kurulması gerekmektedir.

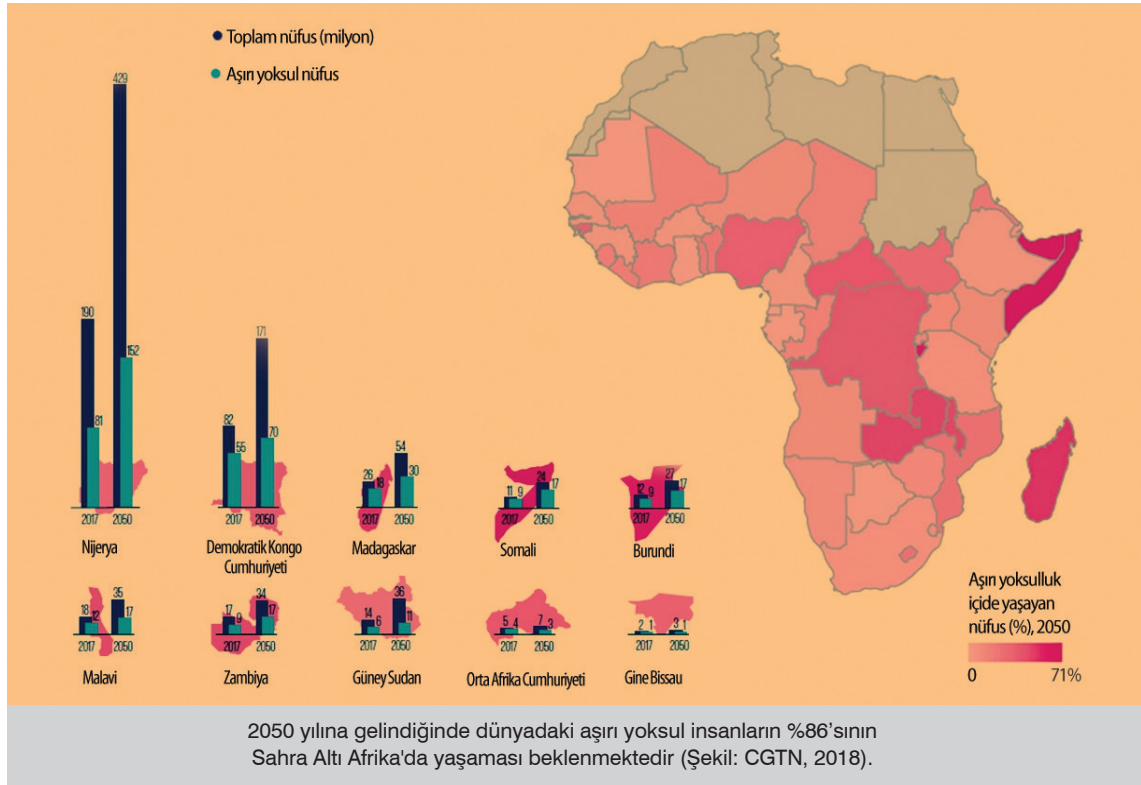
Anahtar Kelimeler : Çin, işbirliği, kalkınma, Nijerya, yatırım.

Giriş

2013 YILINDA ORTAYA ATILAN KUŞAK VE YOL Girişimi (KYG), ekonomik ilişkiler aracılığıyla Doğu Asya ve Avrupa arasında bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Proje, Afrika, Okyanusya ve Latin Amerikada yayılarak Çin'in ekonomik ve siyasi etkisini artırmıştır (Gürçan, 2022a). Ancak bazı uzmanlar bunu Çin'in genişleyen gücünün bir uzantısı olarak görürken, ABD'nin kendisi ise Çin liderliğindeki ekonomik büyümeden endişe duymaktadır (McBride, 2023). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile rekabet, ekonomik genişleme ve bölgesel gelişme bağlamlarında Çin'in KYG'yi, ticaret kanalları oluşturma, etki kazanma ve karşılıklı bağımlılığı geliştirme yönünde çalıştırdığı düşünülmektedir (Jie & Wallace, 2021). Çin'in KYG

için açıklanan ulusal hedefleri; ekonomik bütünleşme yoluyla bölgesel gelişmeyi sağlamak, Çin endüstrisini geliştirirken daha yüksek endüstri standartlarını ihraç etmek ve fazla endüstriyel kapasite sorunlarını ele almak olarak belirlenmiştir (Hu, 2019). KYG, Afrika üzerinde etkili olmuştur. Bölgede elli dört ülkeden elli ikisine yatırım gerçekleştirilmiş olmakla birlikte Sao Tome ve Prinsipe'deki 53'üncü pazara girmesi planlanmaktadır. Elli dört ülkenin %90'ından fazlası KYG kapsamında Çin ile Mutabakat Zaptları (MoU) imzalamıştır; bunların yarısı Batı Afrika'da ve diğer yarısı Doğu, Kuzey ve Güney Afrika'da bulunmaktadır (Venkateswaran, 2020). Sonuç olarak, son yıllarda Çin'in Afrika'ya yönelik tutumu daha da güçlenmiştir ve bu ülkedeki siyasi ve ekonomik etkisinin arttığı görülmektedir.

Şekil 1. Nüfus ve Yoksulluk Tahmini, 2050

Afrika'nın devî" olarak da bilinen Nijerya, kıtanın en önemli ülkesidir ve bölgede en büyük nüfusa sahiptir. Afrika'nın birçok kısmı gibi Nijerya da, doğal kaynak zenginliğine ve büyük arazi kütesine rağmen hala gelişmemiş durumdadır ve halkının %63'ü yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Ulusal İstatistik Bürosu, t.y.). Herhangi bir ülkenin gelişimi, halkının yaşam koşullarını yükseltmek ve yoksulluğu azaltmak için hayati önem taşır. Gelişim Nijerya'nın durumunda kritiktir, çünkü ülkenin aşırı yoksulluk oranını azaltmaya ve sosyal ve ekonomik istikrar sağlamaya yardımcı olabilir. İki yüz milyondan fazla insanıyla Nijerya'nın gelişimi, iş yaratma ve halkının uzun vadeli refahını sağlama açısından hayati önem taşımaktadır. Nijerya, en fazla Çin yatırımı çeken Afrika ülkelerinden biridir. 2021 itibarıyla toplam yatırım miktarı 20 milyar Amerikan dolarını aşmıştır ve bu yatırımlar çoğunlukla serbest ticaret ve ihracat işleme

bölgelerinin geliştirilmesi, petrol çıkarma, ev aletleri ve otomobil montajı, tarımsal üretim gibi alanlarda yapılmıştır (Jianchun, 2023). Bu yatırımlar ülkeye büyük bir etkide bulunmuştur. Gerçekten de Nijerya, altyapı ve eğitim alanlarına yatırım yaparak uluslararası yatırımları çekme ve ekonomisini çeşitlendirme yolunda ilerlemektedir ki bu durum uzun vadeli büyüme ve refah için uygun bir ortam sağlayabilir. Afrika'da altyapı gelişimi de, ekonomik kalkınmayı desteklemek ve insanlar için daha iyi yaşam standartları sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Altyapı gelişimi; taşınabilir içme suyu, güvenilir elektrik, etkili ulaşım ve son teknoloji bilgi teknolojilerine olan ihtiyacı içermektedir (Nuke, 2021; Senadjki ve diğerleri, 2022). Bu bağlamda Nijerya, KYG sayesinde son zamanlarda bazı kalkınma hedeflerine ulaşmıştır. Çin liderliğindeki KYG, Nijerya'nın altyapısını geliştirme çabalarına önemli ölçüde yardımcı olmuştur. Ulaşım,

enerji ve telekomünikasyon sektörlerine yapılan yatırımlar sayesinde KYG, ülke içindeki bağlantıları güçlendirmiş ve ekonomik büyümeyi teşvik etmiştir. Bununla birlikte, Nijerya'nın altyapı taleplerini yeterince karşılamak ve sürdürülebilir büyümesini sağlamak için ek çabalar gerekmektedir.

Çin-Afrika ilişkileri yakın zamanda gelişen bir durum değildir; ilk kez 1950'lerde, Çin'in Afrika ülkelerine bağımsızlık mücadelelerinde destek vermesiyle ortaya çıkmıştır.

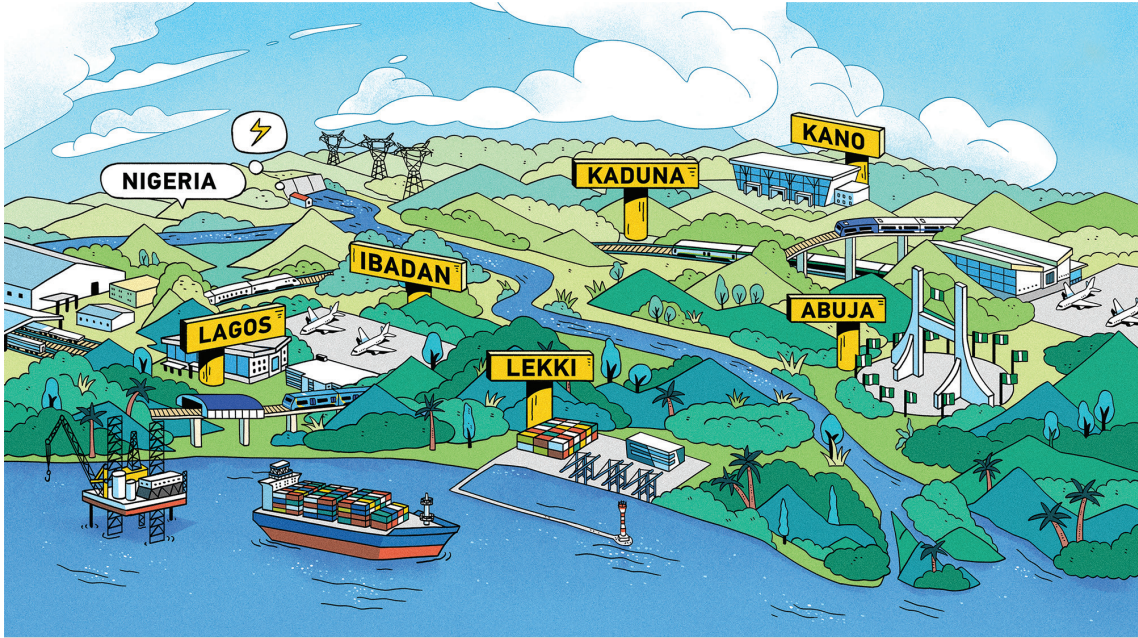
Bu makale, Çin'in Nijerya'daki yatırımlarının sosyoekonomik etkilerini incelemeyi ve bu yatırımların Nijerya ekonomisinde uzun vadedeki gelişimini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Analiz ayrıca, Çin'in KYG aracılığıyla uyguladığı iddia edilen 'borç tuzağı diplomasisi'ni ve bunun Nijerya'nın ekonomik bağımsızlığı için olası sonuçlarını değerlendirecektir. Çalışma, ayrıca Nijerya'nın potansiyel zorlukların üstesinden gelmede ve KYG'nin faydalarını en üst düzeye çıkarmada izlediği stratejilerin etkinliğini değerlendirecektir. Bunu yaparken, Çin'in küresel ekonomik genişlemesini, Çin-Nijerya ilişkilerini ve bunların her iki taraf için muhtemel sonuçları anlamaya yönelik mevcut literatüre katkıda bulunacaktır. KYG altında Çin'in Nijerya'daki yatırımlarının incelenmesi, bunların altyapı, ticaret, istihdam ve yerel endüstriler üzerindeki etkisini ortaya koyabilir ve Çin yatırımlarının sunduğu fırsat ve zorluklar hakkında ışık tutabilir.

Bu araştırma, yöntemsel olarak süreç izleme yöntemini kullanmaktadır. Bu yöntem, görgül olarak desteklenen mantıksal çıkarımlar aracılığıyla toplumsal süreçlerin niteliksel ve yorumlayıcı bir analizini sağlar. Sosyal aktörlerin araçları, motivasyonları, öncelikleri, algıları ve fırsatlarına odaklanarak,

kritik dönemeçlerin veya tarihi dönüm noktalarının önemini vurgular (Gürcan & Donduran, 2023). Bu bağlamda mevcut araştırma, Çin'in Nijerya'daki yatırımlarının mevcut artışı eşliğinde Çin-Nijerya ilişkisinin tarihsel süreç içerisindeki gelişimini gözden geçirecektir. Ayrıca, bu yatırımların odaklandığı sektörler ile birlikte bütün sürecin Nijerya'nın ekonomik gelişmesi ve ilerlemesi üzerindeki muhtemel etkilerini değerlendirecektir. Sürecin Nijerya üzerindeki sosyoekonomik etkileri analiz etmek, KYG'nin ülkede ekonomik gelişmeyi, sürdürülebilir kalkınmayı destekleme ve ekonomik eşitsizlikleri giderme konusundaki genel etkinliğini değerlendirmemize olanak tanıyacaktır. Ek olarak, bu makalede gerçekleştirilecek süreç analizi, hem Batı hem de Çin menşeli bakış açılarını anlamamızı kolaylaştırmak adına "borç tuzağı diplomasisi" kavramını inceleyecektir. Amaç, bazı eleştirmenlerin neden Çin yatırımlarının Nijerya için önemli bir mali yük oluşturabileceğini iddia ettiklerini değerlendirmektir. Bu şekilde, "borç tuzağı" tezinin önyargılı bir bakış açısından kaynaklanıp kaynaklanmadığı masaya yatırılacaktır.

Tarihsel Arka Plan

Çin devriminden itibaren Afrika, Çin dış politikasının etki alanı içinde yer almıştır ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) dışişleri bakanları 1950'den bu yana her yıl Afrika ülkelerini ziyaret etmektedir (Vines ve diğerleri, 2023). Çin-Afrika ilişkileri yakın zamanda gelişen bir durum değildir; ilk kez 1950'lerde, Çin'in Afrika ülkelerine bağımsızlık mücadelelerinde destek vermesiyle ortaya çıkmıştır. Çin'in Afrika ile etkileşimleri Ming Hanedanı dönemine kadar izlenebilir, ancak 1949'dan sonra temalar ileri bir seviyeye taşınmıştır. Afrika'nın desteği, Çin'in diplomatik mücadeleleri ve BM'ye kabulü için kritik öneme sahipti (Rich & Recker, 2013).

Kuşak ve Yol boyunca demiryolları, havalimanları, deniz limanları ve hafif raylı sistem gibi mega altyapı projeleri bulunmaktadır (Şekil: Shen Shiwei and Huang Ruiqi, CGTN, 2023).

Çin-Afrika ilişkileri, özellikle 1955'te Endonezya'da düzenlenen Bandung Konferansı'nda 29 Afrika ve Asya devletinin Çin etrafında birleştiği Afro-Asya Dayanışma Hareketi sırasında da güçlenmiştir (Traroré, 2021). Çin'in Afrika ile etkileşimi 21. yüzyılda daha da yoğunlaşmıştır ve bu bağlamda 2000 yılında Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nun (FOCAC) kurulması önemli bir tarihsel uğraktır. Çin-Afrika ortaklığı; altyapı geliştirme, teknoloji transferi ve kapasite inşaa girişimleri de dahil olmak üzere çeşitli stratejik sektörlerde önemli gelişmelere sahne olmuştur.

Diğer bazı Afrika ülkeleri gibi Nijerya da, 1960 yılında İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanmıştır. Ancak 1980'lerde petrol, ihracat gelirlerinin %87'sini ve federal hükümet gelirlerinin %77'sini oluşturuyordu. Bu şekilde, ülke ağır bir şekilde petrole bağımlı hale gelmişti ve bu durum dışarıdan bakınca ülke için bir kazanç gibi görünse de, aslında sadece bir "kaynak laneti"ydi. Kaynak laneti, doğal kaynakların kullanımının geniş ekonomik bü-

yüme ve halk için zenginlik yaratmaması durumudur (Gürcan, 2022b, 57). Petrol rantından önemli bir gelir elde edilmesine rağmen, yetersiz yönetim, yolsuzluk ve yetersiz yönetim mekanizmaları nedeniyle, ülkede ciddi anlamda bir ekonomik büyüme ve kalkınma deneyiminin yaşanmadığı bir senaryo ortaya çıktı (Chukwuma, 2014; Kanu, 2022). Başlangıçta, Nijerya'nın ABD ile yakın ilişkileri ve komünist ideolojiye karşı mesafesi nedeniyle Çin-Nijerya ilişkileri pek de iyi değildi. 1960 ve 1970'lerdeki diğer Afrika ülkeleri gibi, Nijerya da Çin'i geliştirmekte olan bir ülke olarak tanıdı. Ancak Nijerya, Çin yerine Avrupa ve Kuzey Amerika'daki ülkelerle ticari veya diplomatik ilişkiler kurmayı tercih etti. Bağımsızlığını yeni kazanmış bir ülke olmasına karşın eski sömürgecilerin ideolojilerini sürdürme ihtiyacı duyuyordu ve bu nedenle Çin ile ilişki kurmaktan kaçındı. Nijerya, Soğuk Savaş'ta ABD'ye destek sağladı. Bu durumun Nijerya'nın Çin ile yakın ilişkiler kurmama kararını etkilediğini söylemek mümkündür.

Nijerya'nın bağımsızlıktan sonraki Batı yanlısı tutumu, dış politikasını Çin aleyhine şekillendirdi ve bu durum, 1964'te Çin'in önerdiği diplomatik ilişkilerin başlangıçta reddedilmesine yol açtı (Oluwabiye & Duruji, 2021). Ancak Sani Abacha diktatörlüğü sırasında, Nijerya "Doğu'ya Doğru Bakalım" diye adlandırılan bir dış politika benimsedi, Pekin-Abuja siyasi ittifakını genişletti ve yeni bir güven ortamı oluşturdu (Ramani, 2016). 1971 yılında Çin ve Nijerya resmi diplomatik ilişkiler kurdular. Bu durum, Batılı güçlerin Nijerya'nın askeri yönetimlerini sert bir şekilde eleştirmesi ve Nijerya'nın alternatif stratejik ilişkiler için Doğu'ya bakmaya başlaması ile ortaya çıkmış, günümüzdeki durumun tarihsel arka planını oluşturmuştur.

Çin, istisnasız bir şekilde Nijerya ve diğer Afrika ülkelerine saygı göstermiş, onları eşitler olarak kabul etmiş ve hükmetme politikası uygulamamıştır.

Çin, istisnasız bir şekilde Nijerya ve diğer Afrika ülkelerine saygı göstermiş, onları eşitler olarak kabul etmiş ve hükmetme politikası uygulamamıştır. Sonuç olarak Nijerya, Çin'in Afrika'daki en büyük müteahhitlik pazarı, ikinci büyük ticaret ortağı ve önemli bir yatırım destinasyonu haline gelmiştir. 2018 yılında Nijerya, Çin ile KYG için bir işbirliği anlaşması imzaladı. Bu işbirliği, Lekki Derin Deniz Limanı, Zungeru Hidroelektrik projesi, Lagos-İbadan tren güzergahı, Abuja-Kaduna demiryolu hattı, Abuja-Keffi-Lafia-Makurdi yolunun çift yönlü hale getirilmesi ve birden fazla havaalanı terminalinin başarıyla tamamlanmasını sağlamıştır. Nijerya, Çin ile KYG işbirliğini güçlendirmeye ve Çin ile olan bağlarını artırmaya kendini adanmıştır (Jianchun, 2023).

Literatür İncelemesi

KYG ve Afrika üzerine tek bir genel görüş bulunmamaktadır. Bazıları, KYG'nin kıtaya çok ihtiyaç duyulan altyapı gelişimi ve ekonomik büyüme getirdiğini savunurken, diğerleri borç sürdürülebilirliği ve potansiyel kaynak sömürüsü konusunda endişe duymaktadır. KYG'nin, Güney-Güney işbirliği yoluyla gelişmekte olan ülkelerde sanayileşmeyi teşvik etmek ve ekonomik kalkınmayı tetiklemek için tasarlanmış bir işbirliği çerçevesi olduğu zaten tespit edilmiştir (Zhang, 2023). Guoqiang (2015), Çin'in KYG projesinin birçok sonucunu araştırarak, küresel ekonomik etkisine, bağlantı hedeflerine ve Çin'in öngörülen rolüne odaklanmaktadır. Girişimin Asya, Avrupa ve Afrikada ticareti, bölgesel entegrasyonu ve altyapı gelişimini artırma potansiyeline vurgu yapmaktadır. Guoqiang'a (2015) göre KYG; politika işbirliği, altyapı yatırımları ve karşılıklı ekonomik potansiyel alanlarında küresel zorlukları ele alırken, paylaşılan faydalar, kapsayıcılık ve barışçıl işbirliğini teşvik etmektedir. Ancak bazı bilim insanları, Çin'in KYG nedeniyle, özellikle borç sürdürülebilirliği ve jeopolitik gerilimler açısından sonunda zorluklarla karşılaşacağını savunmaktadır. Peredy, Wang, Jiakuan ve Zheng (2023), Çin'in KYG ile ilgili riskleri, ekonomik, politik ve sosyal konulara odaklanarak incelemektedir. Ekonomik olarak KYG, önemli altyapı yatırımları, potansiyel borç temerrütleri ve ABD ile bölgesel ülkelere gelen jeopolitik direnç nedeniyle zayıf durumdadır. Altyapı projeleri; toplumsal istikrarsızlık, siyasal değişimler ve çevresel sürdürülebilirlik endişelerine yol açmaktadır. Bu riskler, KYG'nin zorluklarını artırmakta ve ekonomik ilerleme, jeopolitik dinamikler ve sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği yönlendirebilmek için dikkatli planlama, diplomatik beceriklilik ve proaktif adımlar gerektirmektedir.

Bunun yanı sıra, Liu, Zhang ve Xiong (2020); Çin'in KYG projeleri için hibeler, uygun koşullu krediler, kalkınma finansmanı, ticari krediler ve özel fonlar da dahil olmak üzere çeşitli yollarla finansal destekler sunduğunu, ancak KYG ülkelerinde, özellikle altyapı gelişimine yönelim büyük yatırım ihtiyacına kıyasla KYG için toplanan finansal kaynakların yetersiz olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda KYG, Çin'in artan etkisi ve küresel güç dinamikleri üzerindeki etkisi hakkında tartışmaları ateşlemiştir. Zhou ve Esteban'a (2018) göre, ikincil güçler hakim uluslardan kaynaklanan algısal tehditleri diplomatik, ekonomik ve kurumsal yollarla dengeleyen yumuşak yöntemleri kullanmaktadır. Bu bağlamda Çin, KYG'yi ABD'nin girişimlerine karşı koymak ve Çin-ABD rekabetinde tüm Avrasya boyunca etkisini artırmak için kullanmaktadır.

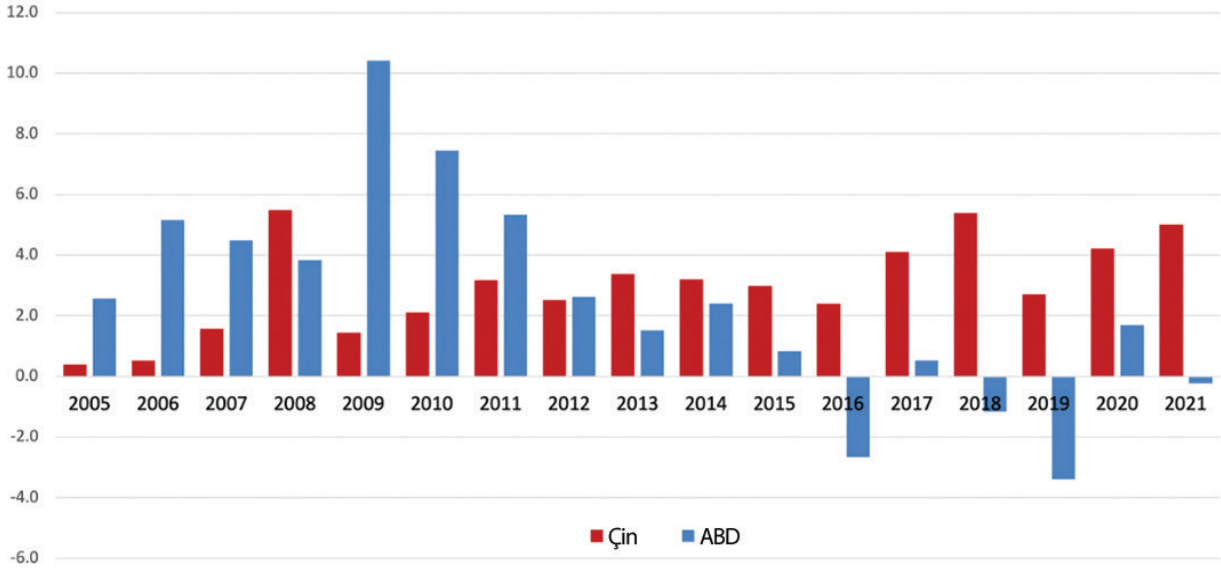
KYG, ekonomik karşılıklı bağımlılığı teşvik ederken Avrasya müttefikleri üzerinden siyasi ilişkileri tesis etmektedir ve ABD'nin hâkimiyetine meydan okumaktadır.

KYG, ekonomik karşılıklı bağımlılığı teşvik ederken Avrasya müttefikleri üzerinden siyasi ilişkileri tesis etmektedir ve ABD'nin hâkimiyetine meydan okumaktadır. Müttefikleri ve rakipleri stratejik çıkarlarına uyum sağlamaya ikna etme yeteneği, Çin'in doğrudan savaşa girmeden ABD'nin gücüne meydan okumasını sağlamaktadır. Böylece, Batı merkezli bir bakış açısından KYG, Çin'in siyasi ve ekonomik gücünü kullanma aracı olarak görülmektedir ve bölgesel ve küresel etki elde etmeyi amaçlayan daha geniş bir stratejinin ayrılmaz bir bileşeni olarak algılanmaktadır. Dahası KYG, girişime katılan ülkelerle ekonomik ilişkilerinde ABD'yi dezavantajlı duruma düşürme potansiyeline sahip olduğu için ABD'nin ekonomik güvenliğine bir tehdit olarak algılanmaktadır (Boutin, 2019).

He (2018), KYG ve ABD'nin güç oyunu üzerine çift yönlü bir perspektif önerir. KYG içindeki yönetim karışıklıklarının ve Çin siyasi sistemi içindeki merkezileşmenin KYG'nin ilerlemesini hem kolaylaştırdığına hem de engellediğine inanmaktadır. Girişimin sözde tepeden aşağı yaklaşımı, hızlı ve büyük projelere olanak tanırken, hesap verebilirlikteki eksiklikler ve yolsuzluğa karşı duyarlılık nedeniyle önemli riskler ortaya çıkmaktadır. Çin'in yatırım stratejisi, Pakistan, Rusya ve Endonezya gibi devletleri desteklerken, farklı ideolojiler nedeniyle Batılı demokratik müttefiklerde dirençle karşılaşmaktadır. Bu ayrım, demokratik ve otoriter devletler arasında KYG'ye karşı farklı tepkilere yol açmaktadır. Batı merkezli bir perspektiften bakıldığında, Çin'in artan etkisi konusunda artan endişeler bulunurken, diğer yandan daha dengeli perspektifler, KYG'nin ekonomik kalkınmayı, bağlantıyı ve işbirliğini teşvik ettiğini savunmaktadır ki bu durum özellikle, KYG'nin üye ülkelerinde açıkça görülüyor (Malik, 2020).

"Borç tuzağı" diplomasisi tezi, KYG üzerinden üye ülkelerin Çin kaynaklı kredi borcu biriktirmelerinin sözde neo-sömürgeci uygulamalar olarak yansıtıldığı bir durumu içermektedir. KYG'nin başarısı, üye ülkelerin bu projenin faydaları konusundan ikna edilmesine bağlıdır. Ancak ABD, Hindistan ve Japonya gibi büyük ülkelerin şüpheli yaklaşımları, KYG'nin meşruiyetini ve dünya genelindeki kabulünü karmaşıktırılmaktadır (Deng, 2021). Freeman ve Tugendhat (2023), KYG ülkelerindeki projelerin yolsuzluk, çevresel bozulma ve insan hakları ihlallerine yol açarak biyoçeşitlilik kaybına ve su kaynakları üzerinde artan baskıya neden olduğu görüşündedir. Çin'deki şeffaflık eksikliği ve borç sürdürülebilirliği konusundaki endişeler, bu sorunları daha da kötüleştirmektedir. Ancak, yolsuzluğun KYG projelerinden değil, dahil olan ülkelerdeki mevcut sistematik sorunlardan

Şekil 2. 2003-2019 Çin ve ABD'nin Afrika'ya Yönelik Doğrudan Yatırımları (Milyar USD)

Çin'in Afrika'ya doğrudan yatırım oranını ile ABD'nin Afrika'ya doğrudan yatırım oranının karşılaştırıldığı grafik (Şekil: China Africa Research Initiative (CARI) analizi, Nisan 2023).

kaynaklandığına dikkat çekmek önemlidir. Ayrıca, eleştirilenler, KYG projelerinin olumsuz etkilerinin Çin'e özgü olmadığını, benzer sorunların diğer ülkeler tarafından yönetilen altyapı projelerinde de gözlemlendiğini savunmaktadır. Batı güçlerinin sömürge bağları ve kültürel etki yoluyla Afrika üzerinde kurduğu tarihsel avantaja karşın Çin'in bölgedeki yumuşak gücü daha az belirgindir. Batılı ülkeler, yumuşak gücü artırmak için dil, kültür ve yardım kuruluşlarını kullanmışlardır, ancak Çin daha farklı bir yaklaşımı sergilemektedir. Geleneksel kuruluşlardan farklı olarak Çin'in yumuşak gücü, bireysel devletlere özgü çözümleri vurgulayan ve deneysel ve yenilikçi çözümlere yönelik 'Pekin Konsensüsü' etrafında yoğunlaşmaktadır (Farooq, Feroze ve Yuan, 2019; Gürçan, 2019). Nijeryalı liderlerin ve politikalarının değişen dinamikleri ise ülkenin Çin ile olan ilişkisini ve ticaret ilişkilerini şekillendirmiştir. Nyiayaana ve Jack (2021), 1999-2019 döneminde Çin yatırımları ile Nijerya'nın politik ekonomisi arasın-

daki ilişkiyi incelerler. Nijerya, Obasanjo yönetimi sırasında Çin ile ticaret bağlantılarını iyileştirmiştir, ancak Çin menşeli ithalat konusunda birtakım endişeler ortaya çıkmıştır. Yar'Adua yönetimi sırasında vurgu, ticaretten dışışleri ve diplomasiye kaymıştır. Jonathan/Buhari dönemi, Çin ile daha sıkı ekonomik bağlara geri dönüşe sahne olmuştur. Bu dönemde, altyapı gelişimine, enerji projelerine ve petrol sektöründeki yatırımlara odaklanılmıştır. Bu ekonomik bağlantılar, özellikle altyapı ve enerji sektörlerinde Çin yatırımlarında önemli bir artışa yol açmıştır. Ayrıca, iki ülke arasındaki ortaklık, ortak girişimlerin ve işbirliklerin kurulmasına yol açarak ticaret ilişkilerini daha da güçlendirmiştir. Çin yatırımları, özellikle yollar, trenler ve limanlar gibi altyapı projelerinde önemli ölçüde artmıştır. Raji ve Ogunrinu (2018), Batı merkezli düşüncelerinin etkisindeki diğer bilim insanlarının savladıkları gibi, Çin yatırımlarının Afrika devletleri için tamamen zararsız olmadığı görüşünü taşımaktadırlar.

Breuer'in (2017) görüşüne göre, Çin'in Afrika'daki olumlu imajı, düşük maliyetli Çin malları ve Çin'in ekonomik ve altyapı gelişmeleri ile bağlantılıdır. Ayrıca, araştırmasında fark-fark modelini kullanan Chen (2023), KYG'nin, girişimde yer alan 130 ülke üzerinde olumlu bir ekonomik etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu etki, özellikle altyapı yatırımlarına ve ortak büyüme ilkelerinin teşvik edilmesine atfedilmekte olup, artan ticaret, geliştirilmiş bağlantısallık ve hızlı ekonomik büyümeye yol açmıştır. Buna karşın, Çin-Afrika ilişkileri üzerine mevcut literatür sıklıkla Batı merkezli bir bakış açısı sergilemekte ve Çin ile Afrika arasındaki ilişkiyi etkileyen karmaşık politik-ekonomik dinamikleri tam olarak anlamada yetersiz kalmaktadır. Bu ilişki, stratejik yerel hedefleri sürdürme ve kazan-kazan ortaklıkları arasındaki hassas bir denge olarak anlaşılabilir (Lu, 2023). Bununla birlikte, Çin'in Afrika'daki etkinliği, kıtanın ekonomik manzarasında önemli değişiklikler getirmiştir.

KYG'nin bir parçası olarak Çin, Nijerya hükümeti ile işbirliği içinde limanları genişletmek, yeni ulaşım sistemleri kurmak ve mevcut altyapıyı modernize etmek için sürekli çalışmaktadır.

Çin yatırımları ve altyapı projeleri, Batı tarzı neo-sömürgecilik ve emperyalist müdahaleciliğin aksine, istihdam yaratma ve gelişmeye katkıda bulunmuştur. Gürcan ve Donduran (2023) tarafından vurgulandığı gibi KYG, "İpek Yolu Ruhü" olarak bilinen kapsamlı bir normatif çerçeveye dayanmaktadır ve bu çerçeve barış, işbirliği, şeffaflık, kapsayıcılık ve karşılıklı öğrenme gibi değerlere vurgu yapmaktadır. İpek Yolu Ruhü, Batı'nın yapısal uyum politikaları, liberal demokrasi ve koşullu krediler gibi ilkelerine dayanan "alacaklı odaklı model" ile keskin bir tezat oluşturur. "Alacaklı odaklı model,"

Batılı güçler tarafından hâkimiyetlerini sürdürmek ve küresel eşitsizlikleri tarihsel olarak devam ettirmeye yönelik tasarlanmıştır. Batılı modellerin aksine, KYG ve ilgili mekanizmalar, ulusal egemenliği tehlikeye atan siyasi koşulları ve ilkeleri reddeder. Dahası İpek Yolu Ruhü, "yüksek kaliteli gelişim" ve "sürdürülebilirlik" kavramlarını içerecek şekilde evrilmiştir. Bu yeni gelişmeler, teknoloji yoğun endüstrileri ve düşük karbonlu yatırımları teşvik etmeyi, sürdürülebilir kalkınma girişimlerini, yerel toplulukların katılımını ve kapsayıcı toplumsal gelişim uygulamalarını içerir (Gürcan & Donduran, 2023).

Nijerya'daki Çin Yatırımlarına Genel Bakış

2003'ten 2018'e kadar, Çin'in Afrika'daki yıllık doğrudan yabancı yatırımları çarpıcı bir şekilde, 74.8 milyon dolardan 5.4 milyar dolara yükselmiştir. COVID-19 pandemisine rağmen, 2019'da 2.7 milyar dolara ve 2020'de 4.2 milyar dolara geri dönen akışlarla Çin, Afrika'nın dördüncü en büyük yatırımcısı statüsündedir (Fu, 2021).

Yıllar içinde, Çin'in Afrika genelinde ve özellikle Nijeryadaki yatırımları büyük ölçüde artmakla kalmamış, hatta son yıllarda ABD'yi geçmiştir (bkz. Şekil 2). Bu yatırımlar altyapı, telekomünikasyon, imalat ve enerji gibi birçok sektörü kapsamaktadır. Çin'in yatırımları sadece Nijerya ekonomisine canlılık kazandırmakla kalmamış, aynı zamanda yerel halka iş fırsatları da sunmuştur. Şüphesiz KYG, iki ülkenin ekonomik ilişkilerinin daha fazla güçlenmesini ve Nijerya'da daha fazla yatırım projesi gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

Nijerya'daki Çin altyapı gelişimi göz ardı edilemeyecek bir boyuttadır. KYG'nin bir parçası olarak Çin, Nijerya hükümeti ile işbirliği içinde limanları genişletmek, yeni ulaşım sistemleri kurmak ve mevcut altyapıyı modernize etmek için sürekli çalışmaktadır. Çin, 35 Afrika ülkesinde altyapı yatırımı gerçekleştirmekte olup, özellikle Angola, Nijerya ve Sudan'a yoğunlaşmaktadır. Nijerya'nın altyapı yenileme çabaları, özellikle Çin Sivil

Nijerya'nın Lagos kentinde China Harbour Engineering Company Ltd (CHEC) tarafından inşa edilen Batı Afrika'nın en derin deniz limanı (Fotoğraf: CGTN, 2023).

Mühendislik İnşaat Şirketi (CCECC) tarafından sağlanan desteklerle gerçekleştirilmiştir (Amusan, 2022). Nijerya'da Çin, Abuja Raylı Toplu Taşıma Sistemi ve Lagos-Kano hattının yenilenmesini finanse etmektedir (Yuan & Jianxin, 2009). Nijerya'nın liman ve demiryolu altyapısındaki ilerlemelerin, Lekki Derin Deniz Limanı ve Lagos Raylı Toplu Taşıma Mavi Hattı gibi projeler üzerinden, ekonomik kalkınma ve Çin-Afrika işbirliğini teşvik etmesi beklenmektedir. Batı Afrika'nın en büyük derin deniz limanını içeren projelerin 360 milyar dolarlık ekonomik fayda ve 170 bin kişilik istihdam yaratması tahmin edilmektedir (Deol, 2023). Çin'in sağladığı altyapısal gelişim destekleri, havaalanı terminalleri, trenler ve limanları da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Murtala Muhammed Uluslararası Havaalanı (MMIA), Abujadaki Nnamdi Azikiwe Uluslararası Havaalanı, Aminu Kano Uluslararası Havaalanı, Enugu'daki Akanu Ibiam Uluslararası Havaalanı ve Port Harcourt Uluslararası Havaalanı; Çin Exim Bankası'nın Nijerya hükümetine sağladığı desteklerle finanse edilen havaalanı terminaleri arasındadır (Okeke-Korieocha, 2022).

Bilgi çağında, Afrika'nın ekonomik gelişimini sağlamak için güçlü bir telekomünikasyon altyapısına ihtiyaç vardır. Bugünün güç dinamiklerinde belirleyici bir etken olan teknolojinin kullanımı, ekonomik büyüme için hayati önem taşır (Iwuagwu, 2014). Nijerya'nın telekomünikasyon tesislerini geliştirme yolculuğu, 1886 yılında Lagos ile Londra arasında bir kablo bağlantısının kurulmasıyla başlamıştı. Zaman içinde bu ağ, Lagos, Ilorin ve Jebba'daki devlet binalarını içerecek şekilde genişletilmiştir (Obi, 2014). Bununla birlikte, Nijerya'da telekomünikasyon devriminin tam anlamıyla gerçekleşmesini engelleyen bir dizi zorluk bulunmaktadır. Bu zorluklar; altyapı sorunları, yüksek maliyetler ve dijital girişimlerin eksikliği gibi engeller yaratarak sektörün genel ekonomiye olan etkisini sınırlamaktadır.

Bütün bu engellere rağmen telekomünikasyon sektörünün önemli oranda yabancı yatırım çektiği ve 1 milyon 135 bin kişilik istihdam yarattığı unutulmamalıdır. Bu sermaye akışı ve istihdam hacmi, hizmet sektörü ve genel ekonomik faaliyetler üzerinden ülkenin büyümesini teşvik etmektedir (Enahoro & Olawade, 2021).

Çinli bir şirket olan CCECC'nin inşa ettiği Batı Afrika'nın ilk hafif raylı sistem ağı Nijerya'nın Lagos kentinde açıldı (Fotoğraf: China Daily, 2023).

Çinli şirketler, Nijerya'nın dijital ekonomik potansiyelinin ilerletilmesi ve telekomünikasyona yoğun yatırım gerçekleştirilmesi konularında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu Çinli firmalar, ülke genelinde kalıcı varlık ve tesislere 16 milyar doların üzerinde yatırım yapmışlardır (Alajemba, 2018). Önde gelen bir Çin markası olan Huawei, Nijerya'nın telekom endüstrisindeki pazar payını genişletme çabalarının ön saflarında yer almıştır. En yeni teknolojilere dayalı altyapı çözümleri sunmak için yerel işletmelerle ortaklıklar kurmuşlar ve böylece Nijerya'nın dijital ekonomisinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Huawei, 1999'dan bu yana Nijerya'ya toplamda 76 milyon dolar yatırım yapmıştır. Nijerya hükümeti ayrıca akıllı şehirlerin inşa edilmesi ve e-devlet yazılımlarının hazırlanması için Huawei ile anlaşmış, şirketin ülke içinde teknolojik ilerlemeyi geliştirmedeki rolünü ilerletmiştir. Huawei ve Globacom ayrıca Glo2

denizaltı kablo ağını inşa etmek için işbirliği kurmuşlardır (Hungerland & Chan, 2021). Bu gelişmeler, güçlü bir telekomünikasyon altyapısının, uluslararası ortaklıkların ve teknolojik ilerlemelerin ekonomik büyümeyi teşvik edici rolüne işaret etmektedir.

Son zamanlarda Çin'in hızlı bir sinai büyüme yaşadığı ve enerji kaynaklarına yüksek bir talep gösterdiği gerçekleri göz önüne alındığında, Çin yatırımlarında enerji ve güç sektörlerinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Afrika'nın başlıca petrol üreticisi olan Nijerya, 18 boru hattı ile küresel olarak dokuzuncu sıradadır. Petrol, Nijerya'nın GSYİH'sinin %9'unu ve ihracat değerinin %90'ını oluşturur (Dokua Sasu, 2023). African Oil Week analizine göre, Çin'e ait işletmeler CNPC, CNOOC ve Sinopec, BP, Shell ve Eni'nin ardından Afrika'nın dördüncü büyük enerji yatırımcılarıdır (Mitchell, 2023).

Çin'in enerji ve güç sektörlerine yaptığı yatırım, ülkenin enerji güvenliğini artırmak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek açısından hayati bir rol oynamıştır. Çinli şirketler, özellikle Çin Exim kredi bankası, Ajaokuta-Kaduna-Kano (AKK) doğalgaz boru hattı ve Zungeru hidroelektrik enerji projesi gibi önemli projelerle Nijerya'nın petrol ve gaz sektörüne büyük yatırımlar yapmışlardır.

Nijerya Ulusal Petrol Şirketi (NNPC), Güney Nijerya'dan Orta Nijerya'ya doğal gaz taşıyacak olan Ajaokuta-Kaduna-Kano boru hattına 2.2 milyar sterlin (2.8 milyar dolar) yatırım yapmaktadır. Boru hattı, Nijerya'nın geniş doğal gaz kaynaklarını enerji üretimi ve iç tüketim için kullanmayı amaçlamaktadır. Boru hattı günde 3 milyon 500 bin metreküp gaz taşıyacaktır ve geri kalanı yeni enerji santralleri ve petrokimya endüstrileri için yakıt olarak kullanılacaktır. Finansman, Çin İhracat ve Kredi Sigorta Şirketi (N.S. Energy, 2020) tarafından sağlanan 2.8 milyar dolarlık bir kredi ile mümkün hale getirilmiştir. Zungeru projesi ise Çin Exim Bankası tarafından finanse edilmekte olup yıllık 2.64 milyar kWh elektrik üretmeyi planlamaktadır ve Nijerya'nın iç enerji ihtiyacının %10'unu karşılayacaktır.

Projenin maliyeti 1.3 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Ayrıca, balık yetiştiriciliği, sulama, sel kontrolü, su temini ve yaklaşık 2 bin kişiye istihdam fırsatları sunacaktır. Federal hükümetin %25 katkısının yanı sıra Çin Exim Bankası finansmanın %75'ini sağlayacaktır (Akintayo, 2022).

Bu yatırımları özellikle Nijerya gibi bir ülkede uygulamak Çinli yatırımcılar için kolay olmamıştır. Nijerya, suç endeksinde %66.7 ile dünya genelinde 17. sırada yer almaktadır; ancak bu oran, rapor edilmemiş suç rakamları nedeniyle beklenenden daha düşük bir seviyede kalmış olabilir. Küresel Barış Endeksi'ne göre, ülke bu alanda en düşük seviyededir ve barışsızlık endeksi 2.71 olarak derecelendirilmiştir. Terörizm son yıllarda hız kazanmıştır ve Nijerya, teröristlerin hedef aldığı ülkeler arasında üçüncü sıraya yükselmiştir. Nijerya, uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm ve kaçırma gibi tehlikelere karşı giderek daha savunmasız bir durumdadır. Özellikle kaçırma vakaları artmış ve kurbanların ailelerine yönelik fidye talepleri yaygınlaşmıştır; fidye ödeyemeyenler ise öldürülmektedir (Aderounmu, 2021). Birçok altyapı projesinin kırsal bölgelerde yoğunlaşması nedeniyle işçiler için kaçırma büyük bir sorun haline gelmiştir.

Zungeru Hidroelektrik Santrali Çinli şirketler tarafından inşa edildi. Bu santral Nijerya'nın elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılamaktadır (Fotoğraf: Xinhua, 2023).

Maden gibi çalışma sahalarına gerçekleştirilen saldırılar nedeniyle, Çin vatandaşları dahil olma üzere güvenlik görevlileri ve işçiler arasında kaçırılma ve can kayıpları ile sonuçlanan olaylar yaygınlaşmış durumdadır (Erezi, 2022; Owolabi, 2022). Uzun vadede hükümet, Çinli işçilerin güvenliğini sağlamak için gerekli adımları atmazsa, devam eden saldırılar ve kaçırımlar, daha fazla yatırımcının Nijerya'ya yatırım yapmaktan vazgeçmesine yol açabilir. Ayrıca, bu yatırımlarla gelen diğer bir sorun da yolsuzluktur. Afrika ülkeleri, özellikle Nijerya olmak üzere, yolsuz liderleri ve yönetimleriyle tanınır. Ülkelere içişlerine müdahale etmeme politikası gereği Çin kendi sağladığı fonların nasıl kullanıldığını izleyecek bir durumda değildir, ancak denetim sistemindeki eksiklikler nedeniyle yaşanan yolsuzluklar projelerde gecikme ve verimsizliklere neden olabilmektedir.

Çin Yatırımlarının Sosyo-Ekonomik Etkisi

KYG kapsamındaki Çin yatırımlarının Nijerya'da önemli sosyo-ekonomik etkilere sahip olması beklenmektedir. Bu durum, istihdam fırsatları yaratarak ve tarım, altya-

pı ve enerji gibi çeşitli sektörleri canlandırarak ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlayacaktır. Altyapı geliştirme projeleri, hem endüstrileşmiş hem de geliştirmekte olan ülkelerin uzun vadeli kalkınması için kritik öneme sahiptir. Bu tür projeler, ülkenin ekonomisini destekleyen otoyollar ve köprüler gibi maliyetli teknik altyapıya sahip yapılar, sistemler ve tesislerin geliştirilmesini içerir (Dabibi & Bello, 2017). Altyapı geliştirme girişimleri, ekonomik büyümeyi desteklemenin yanı sıra, ulaşım ağlarını ve bağlantıları iyileştirerek ülke genelinde mal ve hizmet taşınmasını kolaylaştırır. Çin yatırımlarının sosyo-ekonomik etkisini analiz etmek, söz konusu yatırımların bu tür potansiyel faydalarını anlamak için önemlidir çünkü bu analizler, siyaset yapıcılarını ve paydaşların yatırımların gelecekteki etkilerini anlamalarına yardımcı olur. Çin yatırımlarının Nijeryadaki varlığı, özellikle altyapı, endüstri, enerji ve teknoloji gibi alanlarda ülkenin sosyo-ekonomik yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu yatırımlar, bağlantıyı artırmış, ulaşımı kolaylaştırmış ve ticareti güçlendirmiş, ekonomik büyümeyi teşvik etmiştir. Ayrıca, birçok sektörde istihdam fırsatları yaratmış ve böylece Nijerya'nın iş gücünün büyük bir bölümünü barındırmıştır.

19 Eylül 2023, Nijerya-Abuja. Nijerya Tarım Teknolojisi Gösteri Merkezi'nde yerel çalışanlar topladıkları piriñç fidelerini sergiliyor (Fotoğraf: Xinhua, 2023).

İstihdam Oluşturma

Nijerya'da işsizlik, önemli bir sorun teşkil eder ve diplomalı işsizlik başlı başına bir tehdittir. Ulusal İstatistik Bürosu, Nijerya'nın işsizlik oranını 2022'nin dördüncü çeyreğinde %5.3 ve 2023'ün birinci çeyreğinde %4.1 olarak rapor etmiştir.

Nijerya'da işsizlik yaklaşık olarak 23.2 milyon insanı etkilemektedir. Nijeryadaki mevcut oranın, son 13 yılın en yüksek oranı ve dünya genelindeki en yüksek ikinci oran olduğu tahmin edilmektedir (Izuaka, 2023). Herhangi bir ülkede yüksek işsizlik seviyeleri, çeşitli sosyal ve ekonomik zorlukların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu sorunlar, artan yoksulluk seviyelerini, toplumsal çalkantıyı ve genel ekonomik büyümenin yavaşlamasını içerebilir.

Ancak KYG, Çin yatırımlarını çekerek ve ekonomik büyümeyi teşvik ederek bu sorunu hafifletme potansiyeline sahiptir. Altyapı, özellikle de demiryolu inşaatı konusunda, Nijerya vatandaşlarına yönelik iş fırsatlarında önemli bir artış yaşanmıştır. CCECC'nin yerelleştirme stratejisi, yerel işgücünün Çinli işgücüne en az 10'da bir oranında katılmasını içerir ve bu da Nijerya'da istihdam yaratılmasına katkı sağlamıştır. Abuja-Kaduna hattı, dört bin yerel iş üretmiş ve yaklaşık beş yüz Nijeryalıyı istihdam etmiştir (Chen, 2018). Demiryolu inşaatı, Nijeryalılara yatırım fırsatları da sunmuştur ve yerel işletmeler bundan faydalanmıştır. Mavi Tren Hattı, ödeme ağ geçidi olarak Nijeryalı fintech şirketi Touch and Pay Technologies'i seçmiştir. Daha önceleri uluslararası şirketlerin hizmetlerine ihtiyaç duyulurdu, ancak şimdi yerel işletmeler bu karardan faydalanabilmektedir. Yeni havalimanı terminallerinin inşasıyla daha fazla iş fırsatı oluşturulmuştur ve yeni terminaler inşa edilerek daha da fazla istihdam yaratılacaktır. Başkan Muhammadu Buhari, Lagos'daki Murtala Muhammed Havalimanı'ndaki yeni uluslararası terminalin Nijeryalı gençler için 3 bin doğrudan ve dolaylı iş yaratacağını ifade etmiştir (Mojeed, 2022). KYG'nin faydalandığı Lekki Limanı'nın, Nijerya'ya hizmet ederek havalimanı, demiryolu ve karayollarının geliştirilmesini içeren bir master planın merkezi olması planlanmaktadır ve bu da birçok işletmenin genişlemesine ve yaklaşık 170

bin işin yaratılmasına yol açacaktır (Wang, 2023). Bu iş istihdam girişimi burada durmayacaktır, çünkü Nijerya ve Çin daha fazla sektöre yatırım yapmayı ve Nijerya ekonomisine faydalı olacak yeni yatırım planları oluşturmayı planlamışlardır.

Ekonomik Büyüme

Nijerya ekonomisi 2000 ile 2014 yılları arasında yıllık %7'lik bir oranda büyümüş olsa da; ekonomik bozulma, borç seviyeleri, ticaret korumacılığı ve COVID-19 pandemisi gibi diğer dışsal nedeniyle büyüme oranları 2015 ile 2022 yılları arasında yavaşlamıştır. Ağustos 2023'te süregelen enflasyon %25.8'e ulaşarak milyonlarca kişiyi işsiz bırakmıştır (Dünya Bankası, 2023). Altyapı yatırımları ekonomik büyüme ve kalkınma için kritik öneme sahiptir ve GSYİH büyümesinin üçte birini oluşturur. Araştırmalara göre, iyi tasarlanan yatırımlar büyümeyi ve verimliliği potansiyel olarak artırır ve ekonomiye olumlu etkilerde bulunur. Kamu altyapısının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi büyüktür (Serdaroğlu, 2016).

Ekonomik büyüme herhangi bir ülke için önemlidir ve dolayısıyla bu altyapı projelerinin Nijerya ekonomisine önemli katkılar yapması beklenmektedir. Nijerya'da demiryolu taşımacılığı, ekonomiyi büyük ölçüde ilerletmiş olup, 2022'nin ilk çeyreğinde trenle seyahat eden 953.099 yolcu, 2021'in ilk çeyreğine göre %124.54 artış göstermiştir. Aynı dönemde, taşınan ürünlerin hacmi 9 bin 071 metrik tondan 32 bin 139 metrik tona genişlemiştir ki bu durum %254.30'luk bir artışa işaret etmektedir. Yolcuların 2.07 milyar Naira gelir elde edilmiştir ve bu oran bu da bir önceki çeyreğe göre %132.82'lik bir artış anlamına gelmektedir. Mal ve kargolardan ise 71.76 milyon Naira değerinde gelir elde edilmiştir (Ademola & Huma, 2023). Lagos, Nijerya'daki yeni uluslararası havalimanı, 50 bin 887 metrekairelik alanıyla ekonomik kalkınmayı teşvik edecek, şehri canlandıracak ve yabancı ticareti, kültürel değişimleri ve turizmi geliştirecektir. Ayrıca, Nijerya ile dünya arasındaki coğrafi farkı kapatacak ve havacılıkta yeni bir kilometre taşı oluşturacaktır (Okeke-Korieocha, 2022).

Ticari İlişkiler

2021 yılında Afrika'nın en büyük ticaret ortağı olarak gösterilen Çin, Nijerya ile yakın ekonomik ilişkilerini sürdürmektedir. COVID-19 salgını sırasında bile, 2020 yılında Çin ile Nijerya arasındaki ticaret hacmi %0.7 artarak 13.66 milyar doları bulmuş ve bu Afrikadaki en yüksek ticaret hacmidir (Lu, 2023). KYG altında kurulan Çin Exim Bank, Çin Kalkınma Bankası ve Çin İhracat ve Kredi Sigorta Şirketi gibi ticareti destekleyici kuruluşlar, Çin ve Nijerya arasındaki ticaret ilişkisi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu kuruluşlar, krediler ve hibe sağlayarak uluslararası ticareti kolaylaştırırlar (Akinola, 2015). Çin ve Nijerya'nın KYG üzerindeki işbirliği, yollar ve demiryolları gibi altyapı projelerini finanse ederek ikili ticareti önemli ölçüde artırmıştır. Taşımacılığı iyileştirmiş ve mal ve hizmetlerin akışını kolaylaştırmıştır. KYG küresel piyasaları somut bir güce dönüştürdürsun Nijerya'nın Lekki Serbest Bölgesi (LFZ), Çin ve Nijerya arasındaki ekonomik ve ticaret ortaklıkları için kritik bir merkez olarak ortaya çıkmaktadır. Çin-Afrika Lekki Yatırım Ltd. tarafından işletilen LFZ, Lagos Eyaleti'nde 30 kilometre karelik bir alanı kapsamaktadır (Huichen, 2023). Bu alan, bir dizi ülkenin ticaret engellerini azaltmayı veya kaldırmayı kabul ettiği bir bölgedir ve burada temel amaç döviz gelirlerini artırmak, ihracata yönelik sektörleri geliştirmek ve ev sahibi ülkede iş fırsatları yaratmaktır (Okogba, 2023). Lekki serbest bölgesi, vergi avantajları, kolaylaştırılmış düzenlemeler ve dünya standartlarında altyapı erişimi gibi cazip teşvikler sunar ve Nijerya'yı Afrikadaki işlerini genişletmek isteyen yabancı yatırımcılar için ideal bir hedef haline getirir.

Borç Tuzağı ve Yabancı Yatırımlar

Borç tuzağı tezi, KYG'in Afrika ve Nijerya'ya yönelik olumlu sosyo-ekonomik etkilerine gölge düşürmek üzere Batı merkezlerinden dolaşıma sokulan bir kavramdır. Borç Yönetim Ofisi, Nijerya'nın Mart 2023 için toplam uluslararası borcunun Federal Hükümet'in 36 eyaleti ve Federal Başkent Bölgesi'nin dış ve iç yükümlülüklerini içe-

recek şekilde 49.85 trilyon Naira (\$108.30 milyar) seviyesine yükseldiğini bildirmiştir (Olufemi, 2023). Nijerya'nın başlıca ticaret ortağı ve kreditorü Çindir ve bu ülkenin Nijerya'nın ikili kredilerindeki toplam payı %80'dir. Nijerya, 2002'den bu yana 17 Çin kredisi almıştır ve bunlar ulaşım, BT, enerji, tarım ve su kaynakları gibi altı projeyi içermektedir. Nijerya'nın Çin'e olan borcu, 31 Mart 2020 itibarıyla 3.121 milyar dolar olarak kaydedilmiş, 2010 ile 2018 yılları arasındaki toplam kredi anlaşmasının ise 5.575 milyar dolar olduğu görülmüştür (Abdulrasheed, 2021). Eleştirilenler, bunun Batı ülkelerinin teşvik ettiği borç tuzağı diplomasisinin belirgin bir örneği olduğunu savunmaktadır. Ancak, Çin'in diğer ülkeleri bu kredileri veya yatırım fırsatlarını kabul etmeye zorlamadığını ve Batı kredileriyle teknoloji transferi ve altyapı geliştirmenin çok daha sınırlı olduğunu kabul etmek önemlidir. Bunun yerine, Çin ekonomik işbirliği çabalarının bir parçası olarak finansal yardım sağlar ve altyapının inşasını destekler. Ayrıca, Nijerya'nın Dünya Bankası ve IMF gibi yabancı finans kuruluşlarından kaynaklanan borç yükü, Çin kredilerinden daha yüksektir ve yine geri ödeme faizleri önemli ölçüde daha fazladır.

Nijerya Borç Yönetim Ofisi, Çin'in Nijerya'nın borç aldığı çok taraflı kaynaklardan sadece biri olduğunu belirtir. Ayrıca, dış kaynaklardan borçlanmanın üç temel nedeni olarak şunları sıralar: Çok taraflı finansman, yerel altyapı eksikliğini gidermek için düşük faizli kredilere acil ihtiyaç ve yabancı kreditorlerin yerel ekonomiyi ele geçirmesini engelleme konusundaki ülkenin inandırıcılığı (Lu, 2023).

Were (2018), Afrika'nın genel jeopolitik etkisini artırmak amacıyla Pekin'in yönetilemez borç yükü yüklediğini savunuyor. Onun görüşüne göre, Afrika'nın Çin'e olan artan borcu, kıtanın tüm borç yükünü sürdürme yeteneği konusunda daha geniş bir endişenin bir parçasını oluşturuyor. Borçla ilgili başlıca endişe, bir hükümetin borcunun sorumlu bir şekilde kullanması, borç ödemelerinin hükümetin mal ve hizmetlerini finanse etme yeteneği üzerindeki potansiyel etkisi ve borcun ekonomik verimliliğidir.

Batı merkezli yönelimlere sahip akademisyenler, KYG ve Çin'in Afrika'ya yaptığı yatırımı "borç tuzağı diplomasisi" olarak adlandırmaktadır ve bilinçli bir şekilde sürdü-

rülemez borç seviyeleri oluşturarak Çin'in Afrika ülkeleri üzerinde etki ve kontrol sağlama amacı taşıdığı iddia etmektedirler. Borç tuzağı diplomasisi, kredi veren bir ülkenin siyasi etkisini artırmak için başka bir ülkeye borç verdiği bir yöntemi içerir. Bu genellikle borç alan ülkelere aşırı sıkı geri ödeme koşulları dayatmayı ve onları ekonomik veya siyasi tavizler vermeye zorlamayı içerir. Bazıları Çin'in bu politika aracılığıyla Asya ve Afrika'da jeopolitik hedeflerini sürdürdüğünü iddia ederken, diğerleri bunu bir ekonomik fırsat olarak değerlendirmektedir (Ajnoti, 2022).

Çin, Afrika'da trenler, otoyollar, köprüler, limanlar, enerji tesisleri, hastaneler ve okulların inşası gibi birçok altyapı girişimine mali destek sağlamıştır.

Al-Fadhat ve Prasetio (2022), araştırmalarını borç tuzağı diplomasisine dayandırır. Onlara göre, yatırım ve kredi aracılığıyla sağlanan finansal yardım, alıcı ülkenin kısa ve uzun vadede borç yüküne sıkıştığı bir duruma yol açabilir. Al-Fadhat ve Prasetio'ya göre bu durum, Çin'in Afrika ülkeleri üzerinde etki oluşturma ve bu ülkeleri kendisine bağımlı hale getirme amacıyla uyguladığı stratejilere tekabül eder.

Bu görüşün aksine, diğer akademisyenler borç tuzağı diplomasisi anlatısının abartıldığını ve Çin'in Afrika'daki rolünün ülkeleri borç altına almak amacıyla bilinçli bir stratejiden ziyade ekonomik çıkarlar tarafından yönlendirildiğini savunuyorlar. Himmer ve Rod (2022), borç tuzağı diplomasisi yaklaşımının, Çin'in kredi alan ülkeleri borca batırmak amacıyla hareket eden bir ülke olarak yansıtıldığı önyargılı çıkarımlar sunduğunu belirtirler. Çin'in COVID-19 pandemisi sırasında Kenya'nın borç ödemelerini geciktirmesi, Maldivler ve Malezya'nın borcunu azaltması gibi eylemleri, borç tuzağı diplomasisi tezinin arkasında yatan önyargıyı ortaya çıkarmaktadır. Söz konusu ülkelerin mali durumu tamamen Çin'e atfedilemez, ancak daha çok Çin'in tarafsızlığı ve siyasi temsilciler tarafından

yapılan taleplere verilen yanıtların bir bileşimi sonucudur.

Batı, Çin'in özellikle KYG içinde gelişmekte olan ülkelere yaptığı yatırımları bir borç tuzağı olarak damgalamaktadır. Bu kavram, Çin'in artan küresel etkisi ve bunun küresel bütünleşme üzerindeki etkileri konusunda Batı'nın endişelerden türetilmiştir. Batı ülkeleri, Sri Lanka'nın Çin'in borç tuzağı diplomasisine sıkıştığını iddia eder; ancak borç sorunundaki asıl neden Batı sermaye piyasalarından aşırı borç alınmasıdır. Altyapı eksikliği yaşayan ülkeler olarak Angola ve Venezueladaki Çin yatırımları, bu tür bir borç tuzağının olmadığını kanıtlamıştır. Bu tez, dayanaksız ve somut verilerden yoksun bir iddiadan ibarettir (Hao, 2021).

Çin, Afrika'da trenler, otoyollar, köprüler, limanlar, enerji tesisleri, hastaneler ve okulların inşası gibi birçok altyapı girişimine mali destek sağlamıştır. Bu krediler, yerel kalkınmayı teşvik etme ve istihdam fırsatları yaratma konusunda önemli bir rol oynamıştır. Çin'in kredileri, gelişmekte olan ülkelerin endüstrileşmesini ve modernleşmesini kolaylaştırabilecek uygun kredilerdir. Çin, Küresel Kalkınma Girişimi'ni uygulayarak ve 19 Afrika ülkesi ile anlaşmalar gerçekleştirerek borç sorununu ele almaya yönelik somut adımlar atmıştır. Çin, sermaye tabanlı işbirliği yaklaşımlarını kullanarak borçların hafifletilmesini sağlamaktadır. Borç sorununu etkili bir şekilde ele almak için dünya çapında senkronize girişimlerin uygulanması ve gelişmiş ülkelere ve uluslararası finans kuruluşlarından daha güçlü bir destek alınması gerekmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği Misyonu, 2022).

Sonuç

Ekonomik büyüme ve bölgesel bütünleşme yolculuğuna devam etmek için KYG'den faydalanmak Nijerya'nın çıkarıdır. Nijerya, tüm bunları ülkenin ulusal çıkarlarını koruyarak ve egemenliği sürdürerek yapmalıdır. Bu nedenle Nijerya, KYG girişimlerinin ve altyapı gelişmelerinin dengeli bir şekilde düzenlendiğinden emin olmak için önlemler alacaktır. Ayrıca, KYG tarafından sağlanan altyapı gelişimine odaklanırken, Nijerya'nın eğitim gibi diğer sektörlerde de yatırım fırsatları araması gerekmektedir.

Evrensel Temel Eğitim Komisyonu'na (UBEC) göre, Nijerya'nın okul dışı kalan çocukların artan sayısını düşürmek için 20 bin okula ve 907 bin 769 sınıfa ihtiyacı vardır. UNESCO'ya göre, Nijerya'nın okula gitmeyen tahmini 20 milyon çocuğu ve okuma yazma bilmeyen yaklaşık %31'lik bir yetişkin nüfusu bulunmaktadır. Nijerya, eğitim altyapısına yatırım sağlamak için KYG üzerinden işbirlikleri gerçekleştirebilmelidir. Okur yazarlık oranlarının artması, bireylerin çeşitli ekonomik girişimlere katılmalarına yönelik gerekli bilgi ve becerilere erişim sağlamalarını kolaylaştırır ve böylece ekonomik büyümeyi önemli oranda teşvik eder. Artan verimlilik, yenilikçilik ve girişimcilik sonucunda ekonomik büyüme hızlandırılır.

Nijerya, uluslararası ekonomik ortakları daha fazla sayıda yerel şirketlerle işbirliği yapmaya teşvik edecek şekilde cesaretlendirmelidir. Nijerya hükümeti, yerli işletmelerin ve endüstrinin ihtiyaçlarını göz ardı eden seçimler gerçekleştirirse, beyin göçünü teşvik etmiş olur ve bu durum ülkenin büyümesini olumsuz etkiler. Beyin göçü, Nijerya'nın sosyoekonomik ve teknik gelişimini etkileyen önemli bir sorundur; ülkenin doğal zeka ve değerli insan kaynaklarını tüketir. Ayrıca, yerli işçiler yerine yabancı işçilerin istihdam edilmesinin maliyetini artırmanın yanı sıra yabancı yardıma bağımlılığı artırır (Evaristus Elechi, 2013). Yabancı yatırım devralmalarının bir sonucu olarak, özellikle yeni mezunlar olmak üzere birçok yetenekli Nijeryalı, fikirlerini hayata geçirememiştir.

Daha önce belirtildiği gibi, KYG gelişmekte olan ülkelerin gelişme şansını yakalama fırsatı vermiştir ve bu fırsatı değerlendirmeleri önemlidir. Hangi seviyede olursa olsun, KYG tüm bu ülkeler için kazan-kazan bir senaryo olduğunu kanıtlamıştır. Mevcut duruma dayanarak, bu projenin avantajlarının dezavantajları aştığı güvenle söylenebilir. Batı menşeli önyargılara dayanan borç tuzağı diplomasisi tezinin ötesinde, Nijerya bu projeden önemli ölçüde kazanç sağlayacaktır; bu anlamda KYG'nin sunduğu fırsatlar küçümsememeli, ancak planlı bir şekilde çeşitlendirilmelidir.

Kaynakça

- Abdulrasheed, A. (2021). The contestation of the notion of Debt-Trap Diplomacy on Nigeria-China Relations: the dilemma and critical issues. *Social Science Research Network*. doi: 10.2139/ssrn.3881673. About | National Bureau of Statistics. (n.d.). 10 Ağustos 2023 tarihinde <https://nigerianstat.gov.ng/news/78#:~:text=63%25%20of%20persons%20living%20within,million%20live%20in%20the%20South> adresinden alındı.
- Ademola, A. O., & Huma, O. (2023). The Economic Impact of the Belt and Road Initiative (BRI) in Africa - A Case of Nigeria's Railway Project. 16 Ekim 2023 tarihinde <https://www.isscad.pku.edu.cn/research/talkingglobaldevelopmentblog/529895.htm> adresinden alındı.
- Ajaokuta-Kaduna-Kano (AKK) Gas Pipeline - NS Energy. (2020). 12 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.nsenerybusiness.com/projects/ajaokuta-kaduna-kano-akk-gas-pipeline/> adresinden alındı.
- Ajnoti, R. (2022). The complete story of Debt-Trap diplomacy. 11 Ekim 2023 tarihinde <https://thegeopolitics.com/the-complete-story-of-debt-trap-diplomacy/> adresinden alındı.
- Akinola, O. (2015). The political economy of Chinese and Indian trade, aid, and Investments in Nigeria: a comparative analysis. *Journal of Asian and African Studies*, 52(6), 824-837. doi: 10.1177/0021909615622338.
- Akintayo, O. (2022). \$1.3bn Zungeru hydropower to begin operations Q2 2023. *Punch Newspapers*. 16 Ekim 2023 tarihinde <https://punchng.com/1-3bn-zungeru-hydropower-to-begin-operations-q2-2023/> adresinden alındı.
- Alajemba, N. (2018). China invests over \$16 billion in Nigeria's telecoms sector. *ITEdgeNews*. 17 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.itedge news.africa/china-invests-16-billion-nigerias-telecoms-sector/> adresinden alındı.
- Al-Fadhat, F., & Prasetio, H. (2022). How China's Debt-Trap Diplomacy Works in African Countries: Evidence from Zimbabwe, Cameroon, and Djibouti. *Journal of Asian and African Studies*, 002190962211376. doi: 10.1177/00219096221137673.
- Amusan, T. (2022). What Nigeria can teach us about China's belt and road. 20 Ekim 2023 tarihinde <https://thediplotom.com/2022/11/what-nigeria-can-teach-us-about-chinas-belt-and-road/> adresinden alındı.
- Arriola, L. R. (2009). Patronage and political stability in Africa. *Comparative Political Studies*, 42(10), 1339-1362. doi: 10.1177/0010414009332126.
- Boutin, K. (2019). Challenging security: the United States and the Belt and Road initiative. *China and the World*, 02(01), 1950007. doi: 10.1142/s259172931950007x.
- Breuer, J. (2017). Two belts, one road? The role of Africa in China's belt and road initiative. *Stiftung Asienhaus*.
- CARI. (2023). DATA: CHINESE INVESTMENT IN AFRICA. 10 Ekim 2023 tarihinde <https://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa> adresinden alındı.
- CGTN. (2018). What can Sub-Saharan Africa learn from China's poverty alleviation?. 18 Ekim 2023 tarihinde <https://news.cgtn.com/news/3d3d514d3349544f7a57a6333566d54/index.html> adresinden alındı.
- CGTN. (2023). Railways Along the Belt and Road | Megaprojects transforming Nigeria. 5 Kasım 2023 tarihinde <https://news.cgtn.com/news/2023-10-29/Railways-Along-the-Belt-and-Road-Megaprojects-transforming-Nigeria1n7KMCd6Mw/index.html> adresinden alındı.
- Chen, Y. (2018). China's Role in Nigerian Railway Development and Implications for Security and Development. In *United States Institute of Peace* (No. 202.457.1700). United States Institute of Peace.
- Chen, Z. (2023). The impact of the belt and road infrastructure development on the economic growth of the partner countries. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 15(2), 254-272. doi: 10.1177/09749101231167454.
- China Daily. (2023). First phase of China-built light rail project inaugurated in Nigeria. 28 Ekim 2023 tarihinde <https://global.chinadaily.com.cn/a/202301/25/WS63d0ddd2a31057c47eba-b34a.html> adresinden alındı.
- Dalibi, S. G., & Bello, B. S. (2017). Socio-economic impacts of Chinese government financed infrastructural development projects in Nigeria. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 33, 579-588. doi: 10.2991/feb-17.2017.78.
- David, O., & Moses, D. (2021). The Implication of Nigeria-China Relations on the Actualization of Sustainable Food Security in Nigeria [Video].
- Deng, Y. (2021). How China builds the credibility of the Belt and Road initiative. *Journal of Contemporary China*, 30(131), 734-750. doi: 10.1080/10670564.2021.1884958.
- Deol. (2023). China delivers major infrastructure projects in Nigeria. *ACE Times*. 27 Şubat 2023 tarihinde <https://www.zawya.com/en/projects/bri/china-delivers-major-infrastructure-projects-in-nigeria-elj6dv3l> adresinden alındı.
- Dokua Sasu, D. (2023). Oil industry in Nigeria. 20 Ekim 2023 tarihinde <https://www.statista.com/topics/6914/oil-industry-in-nigeria/#topicOverview> adresinden alındı.
- Enahoro, M. A., & Olawade, D. B. (2021). GSM and the Nigerian Economy: The Journey from 2004 to 2019. *International Journal of Economics and Finance*, 13(7), 69. doi: 10.5539/ijef.v13n7p69.
- Evaristus Elechi, E. (2013). Brain Drain as A Clog in The Wheel of Nigeria's Development: The University Education System in Focus. *International Journal of Development and Management Review*, 8(1), 110-121.
- Farooq, M., Feroze, N., & Yuan, K. (2019). An Analysis of China and Africa Relations with Special Focus on 'One Belt and One Road'. *India Quarterly: A Journal of International Affairs*, 75(3), 366-379. doi: 10.1177/0974928419860919.
- Freeman, C., & Tugendhat, H. (2023, October 26). Why China is Rebooting the Belt and Road Initiative. 27 Kasım 2023 tarihinde <https://www.usip.org/publications/2023/10/why-china-rebooting-belt-and-road-initiative> adresinden alındı.

- Fu, Y. (2021a). The quiet China-Africa Revolution: Chinese investment. 31 Ekim 2023 tarihinde <https://thediplomat.com/2021/11/the-quiet-china-africa-revolution-chinese-investment/> adresinden alındı.
- Guoqiang, C. (2015). The Belt and Road: A Mission to Benefit Two-Thirds of the World. *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, 4, 154–161. 26 Ekim 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/48573565> adresinden alındı.
- Gürcan, E.C. (2019). Multipolarization, South-South Cooperation, and the Rise of Post-Hegemonic Governance. Routledge.
- Gürcan, E.C. (2022a). Deciphering the Chinese economic miracle: Lessons for the developing world. *Belt & Road Initiative Quarterly*, 3(2), 46-75.
- Gürcan, E.C. (2022b). *Imperialism After the Neoliberal Turn*. Routledge.
- Gürcan, E.C. & Donduran, C. (2023). The economic and institutional dynamics of China's growing financial influence: a "structural power" perspective. *The Japanese Political Economy*, 49(1), 109-135.
- Hao, Y. (2021). Is China's investment a debt trap? - A comparative research based on the investment in the United States, Europe, and China. *Advances in Economics, Business and Management Research*. doi: 10.2991/assehkr.211209.424.
- He, B. (2018). The Domestic Politics of the Belt and Road Initiative and its Implications. *Journal of Contemporary China*, 28(116), 180–195. doi: 10.1080/10670564.2018.1511391.
- Himmer, M., & Rod, Z. (2022). Chinese debt trap diplomacy: reality or myth? *Journal of the Indian Ocean Region*, 18(3), 250–272. doi: 10.1080/10670564.2023.2195280.
- Hu, B. (2019). Belt and Road Initiative: five years on implementation and reflection. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 11(1–2), 1–10. doi: 10.1177/0974910119871377.
- Huichen, Y. (Ed.). (2023, June 27). A decade of fruitful journey for Nigeria's Lekki Free Zone under BRI. 28 Ekim 2023 tarihinde <https://eng.yidaiyili.gov.cn/p/325470.html> adresinden alındı.
- Hungerland, N., & Chan, K. (2021). Assessing China's Digital Silk Road: Huawei's engagement in Nigeria. *Lse Ideas Digital Ir*.
- Iwuagwu, O. (2014). The Revolutionary Years: Nigeria's Telecommunication Industry, 2001 - 2011. *International Journal of Research in Arts and Social Sciences*, 7, 23–36. 15 Eylül 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/281005708_The_Revolutionary_Years_Nigeria's_Telecommunication_Industry_2001_-_2011 adresinden alındı.
- Iwuagwu, O. (n.d.). Telecommunication Reform in China and Nigeria: Same Result, Different Strategies. *Journal of International Social Research*, 7(32), 652–669.
- Izuaka, M. (2023). Nigeria statistics agency revises labour data, says unemployment 4.1% in Q1 2023. *Premium Times Nigeria*. 1 Kasım 2023 tarihinde <https://www.premiumtimesng.com/business/business-news/617575-nigeria-statistics-agency-revises-labour-data-says-unemployment-4-1-in-q1-2023.html> adresinden alındı.
- Jianchun, C. (2023, January 20). China-Nigeria Cooperation in the New Era. 13 Ekim 2023 tarihinde https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbw_665378/202301/t2_0230120_11012882.html#:~:text=Nigeria%20is%20one%20of%20the,assembly%2C%20agricultural%20production%2C%20etc adresinden alındı.
- Jie, Y., & Wallace, J. (2021, September 13). What is China's Belt and Road Initiative (BRI)? 16 Eylül 2023 tarihinde <https://www.chathamhouse.org/2021/09/what-chinas-belt-and-road-initiative-bri> adresinden alındı.
- Johnston, L. A. (2018). The Belt and Road Initiative: What is in it for China? *Asia & the Pacific Policy Studies*, 6(1), 40–58. doi: 10.1002/app5.265.
- Kanu, P. P. (2022). Nigeria's Economic Performance: Gains and Pains Since Independence. *Voice of Nigeria*. 30 Eylül 2023 tarihinde <https://von.gov.ng/nigerias-economic-performance-gains-and-pains-since-independence/> adresinden alındı.
- Liu, W., Zhang, Y., & Xiong, W. (2020). Financing the Belt and Road initiative. *Eurasian Geography and Economics*, 61(2), 137–145. doi: 10.1080/15387216.2020.1716822.
- Lu, F. (2023a). China's State-Business Relationship with Nigeria: Neocolonialism or Strategic Cooperation. *Journal of Asian and African Studies*, 002190962311542. doi: 10.1177/00219096231154237.
- Lu, F. (2023b). China's State-Business Relationship with Nigeria: Neocolonialism or Strategic Cooperation. *Journal of Asian and African Studies*, 002190962311542. doi: 10.1177/00219096231154237.
- Malik, T. H. (2020). The Belt and Road Initiative (BRI) project legitimisation: The rhetor's innovation and the US response. *Asian Journal of Comparative Politics*, 7(4), 1070–1094. doi: 10.1177/2057891120959476.
- McBride, J. (2023). China's massive belt and road initiative. *Council on Foreign Relations*. 2 Kasım 2023 tarihinde <https://www.cfr.org/background/chinas-massive-belt-and-road-initiative> adresinden alındı.
- Mitchell, C. (2023). FEATURE: China replaces African loans with energy investments amid faltering economy. *S&P Global Commodity Insights*. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/latest-news/oil/101223-feature-china-replaces-african-loans-with-energy-investments-amid-faltering-economy> adresinden alındı.
- Mojeed, A. (2022). New Lagos airport terminal will create 3000 jobs for youth. *Premium Times*. 20 Ekim 2023 tarihinde <https://www.premiumtimesng.com/news/more-news/519037-new-lagos-airport-terminal-will-create-3000-jobs-for-youth-buhari.html?tztc=1> adresinden alındı.
- Nuke, F. W. (2021). The Opportunity for Local Economic Growth under the Belt and Road Initiative in Nigeria - UCLG-ASPAC BRIC. 19 Eylül 2023 tarihinde <https://uclg-aspac.org/bric/2021/08/02/the-opportunity-for-local-economic-growth-under-the-belt-and-road-initiative-in-nigeria/> adresinden alındı.
- Nwafor. (2021). In 5 years, we delivered to Nigeria 712km of railway – CCECC. *Vanguard News*. 22 Eylül 2023 tarihinde <https://www.vanguardngr.com/2021/11/in-5-years-we-delivered-to-nigeria-712km-of-railway-cccc/> adresinden alındı.
- Nyayayana, K., & Jack, J. T. C. B. (2021). Chinese Investments in Nigeria and the Political Economy of Trade, 1999 - 2019: A leadership perspective. *The Journal of Leadership and Developing Societies*, 6(1), 10–29. doi: 10.47697/ljs.35350010.
- O, I. A., & AO, A. (2018). Belt and Road Initiative: Analysis of possible effects on Nigeria's economy. *International Journal of Contemporary Research and Review*, 9(06), 20475–20182. doi: 10.15520/ijcrr/2018/9/06/536.
- Obi, I. (2014). Telecommunication Reform in China and Nigeria: Same Result, Different Strategies. *Journal of International Social Research*, 7, 652–669. 3 Kasım 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/281005882_Telecommunication_Reform_in_China_and_Nigeria_Same_Result_Different_Strategies/citation/download adresinden alındı.
- Okeke-Korieocha, I. (2022). Why China funded Nigeria's new airport terminals – ambassador. *Businessday NG*. 22 Ekim 2023 tarihinde <https://businessday.ng/aviation/article/why-china-funded-nigerias-new-airport-terminals-ambassador/> adresinden alındı.
- Okoqba, E. (2023). Lekki Free Trade Zone: Ideal platform for diverse markets. *Vanguard News*. 18 Ekim 2023 tarihinde <https://www.vanguardngr.com/2023/02/lekki-free-trade-zone-ideal-platform-for-diversemarkets/#:~:text=It%20is%20a%20region%20where,opportunities%20for%20the%20host%20country> adresinden alındı.
- Olufemi, D. (2023). Nigeria's total debt rises to N49.85 trillion. *Punch Newspapers*. 3 Kasım 2023 tarihinde <https://punchng.com/nigerias-foreign-debt-rises-to-n49-85-trillion/> adresinden alındı.
- Oluwabiyi, A., & Duruji, M. (2021). The implication of Nigeria-China relations on the actualization of sustainable food security in Nigeria | *Acta Universitatis Danubius. Relationes internationales. Universitatis Danubius. Relationes Internationales*, 14(1), 51–61. 25 Ekim 2023 tarihinde <https://dj.univ-danubius.ro/index.php/AUDRI/article/view/1108> adresinden alındı.
- Overview. (n.d.). The World Bank in Nigeria. 7 Kasım 2023 tarihinde <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview> adresinden alındı.
- Peredy, Z., Wang, J., Jiaxuan, S., & Zheng, C. (2023). Impact assessment of Belt and Road Initiative on Chinese economy and society. *Acta Periodica*, (28), 18–40. doi: 10.47273/ap.2023.28.18-40.
- Raji, S. A., & Ogunrinu, A. (2018). Chinese Investment and Its Implications for Nigeria's Economic Security. *Brazilian Journal of African Studies*, 3(6), 123–142.
- Ramani, S. (2016). China-Nigeria relations: a success story for Beijing's soft power. 28 Ekim 2023 tarihinde <https://thediplomat.com/2016/07/china-nigeria-relations-a-success-story-for-beijings-soft-power/> adresinden alındı.
- Rich, T., & Recker, S. (2013). Understanding Sino-African Relations: Neocolonialism or a New Era? *Journal Of International and Area Studies*, 20(1), 61–76.
- Oduwayo, J. (2023, September 28). Nigeria owes five countries \$5.5 billion. 17 Ekim 2023 tarihinde <https://www.ripplesnigeria.com/ripplesmetrics-nigeria-owes-five-countries-5-5-billion/> adresinden alındı.
- Rising China and Africa's development: oil. (n.d.). 20 Ekim 2023 tarihinde <https://www.open.edu/openlearn/mod/oucontent/view.php?id=84717&ion=6> adresinden alındı.
- Rwangoga, D. A. (2022). China's Belt and Road Initiative: a curse or blessing for African countries. *Inter-governmental Research and Policy Journal*, 2022. 27 Ekim 2023 tarihinde <https://irpj.eucid.int/articles/chinas-belt-and-road-initiative-a-curse-or-blessing-for-african-countries/> adresinden alındı.
- Serdaroglu, T. (2016). The Relationship Between Public Infrastructure and Economic Growth in Turkey. In *Kalkınma Bakanlığı Ekonomi Çalışma Tebliği Serisi* (No. 2016/02).
- Seteolu, D., & Aje, O. (2018). Nigeria's External Debt: Is the Country receding into a new Debt Trap? *Acta Universitatis Danubius*, 4(7), 46–57.
- Shen, S., Huang, R. (2023). Railways Along the Belt and Road | *Megaprojects transforming Nigeria*. 5 Kasım 2023 tarihinde <https://news.cgtm.com/news/2023-10-29/Railways-Along-the-Belt-and-Road-Megaprojects-transforming-Nigeria1n7KMCD6Mw/index.html> adresinden alındı.
- The so-called China's debt trap is a narrative trap. (2022). 27 Ekim 2023 tarihinde http://eu.china-mission.gov.cn/eng/mh/202208/26_10754334.htm adresinden alındı.
- Tolu-Kolawole, D. (2023). Nigeria needs 20,000 schools to absorb out-of-school children- UBEC. 30 Ekim 2023 tarihinde <https://punchng.com/nigeria-needs-20000-schools-to-absorb-out-of-school-children-ubec/#:~:text=Though%20the%20official%20number%20of,has%20approximately%2020%20million%20out%2D> adresinden alındı.
- Traoré, S. E. (2021). The strategy of China in Sino-African relations. *Open Journal of Political Science*, 11(04), 614–629. doi: 10.4236/ojps.2021.114039.
- Wang, X. (2023, October 16). Nigeria breaks through trade bottlenecks with BRI. 16 Ekim 2023 tarihinde <https://www.chinadailyhk.com/article/356368> adresinden alındı.
- Were, A. (2018). Debt Trap? Chinese Loans and Africa's Development Options. In *South African Institute of International Affairs*. 15 Ekim 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/resrep25988> adresinden alındı.
- Xiang, W., & Oluduro, O. (2023). China's investment in the Nigerian energy sector: A prognosis of the dispute settlement paradigm. *Laws*, 12(5), 81. doi: 10.3390/laws12050081.
- Ze Yu, S. (2021, April 2). Why substantial Chinese FDI is flowing into Africa. 2 Kasım 2023 tarihinde <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2021/04/02/why-substantial-chinese-fdi-is-flowing-into-africa-foreign-direct-investment/> adresinden alındı.
- Zhang, K. (2023). Can the Belt and Road Initiative Promote the Industrialization of Developing Countries? *Global Journal of Emerging Market Economies*, 15(2), 215–233. doi: 10.1177/09749101231167447.
- Zhou, W., & Esteban, M. (2018). Beyond Balancing: China's approach towards the Belt and Road Initiative. *Journal of Contemporary China*, 27(112), 487–501. doi: 10.1080/10670564.2018.1433476.
- Xinhua. (2023). Nigeria breaks through trade bottlenecks with BRI. 1 Kasım 2023 tarihinde <https://www.chinadailyhk.com/article/356368> adresinden alındı.
- Xinhua. (2023). Railways Along the Belt and Road | *Megaprojects transforming Nigeria*. 5 Kasım 2023 tarihinde <https://news.cgtm.com/news/2023-10-29/Railways-Along-the-Belt-and-Road-Megaprojects-transforming-Nigeria1n7KMCD6Mw/index.html> adresinden alındı.